"Dissemination Education for Knowledge, Science and Culture"
-ShiksahnmaharshiDr.BapujiSalunkhe

Vivekanand College, Kolhapur

(An Empowered AutonomousInstitute)

INTERNAL QUALITY ASSURANCE CELL
2024-25

1. Quality Initiatives/ Activities Report

1.Name of Department: Home Science

2.Name of Organized Activity : Student Seminar on –Human Development

3.Date/ Duration: 30/09/2024 Time – 9:34 am.

4.Aims and Objectives:1) Provide a platform for student to present their Seminar.
2) Understanding the information of the Emotional Development in Late Childhood

5. No. of beneficiaries: Teacher – 03 Student total 07 Male – 01 Female - 06
6. Expenditure & funding agency: /collaborators:-

7.Brief description: The activity (Seminar) was organized by the department for student. Miss Nisha Bajage prepares the presentation and deliver the information Emotional Development in the childhood. She explained how the emotional development of the children develops and how their mindset is at this age. These things have been explained.

Along with this, Miss Prajkta padavl presented a seminar on Pregnancy in teenagers girls. In this, she provided information with examples on this topic.

8. Outcomes: 1) The participant get the brief knowledge of Late childhood and Adolescence.
2) The student gained confidence.

9: Organizer/ Signatures of coordinator

VIVEKANAND COLLEGE KOLHAPUR ESTD JUNE 1964 (Empowered Autonomous)

HEAD
DEPARTMENT OF HOME SCIENCE
VIVEKANAND COLLEGE, KOLHAPUR
(AUTONOMOUS)

गृहविज्ञान विभागातर्फे बी.ए. भाग ३ मधील विद्यार्थीनीं कु निशा बजागे.सोमवार दिनांक 30/09/24 रोजी गृहविज्ञान विभागातील विद्यार्थ्यांकरीता उत्तर बाल्यावस्थेतील भावनिक विकास या विषयावर सेमिनार सादर करताना

गृहविज्ञान विभागातर्फे बी.ए.भाग ३ मधील विद्यार्थीनीं कु.प्राजक्त पडवळ सोमवार दिनांक 30/09 / 2025 रोजी गृहविज्ञान विभागातील विद्यार्थ्यांकरीता कुमारी अवस्थेतील गर्भधारणा या विषयावर सेमीनार सादर करताना

VIVEKANAND COLLEGE KOLHAPUR (Empowered Autonomous) ESTD JUNE 1964

" ज्ञान, विज्ञान आणि सुसंस्कार यांसाठी शिक्षण प्रसार "
- शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे

श्री स्वामी विवेकानंद शिक्षण संस्थेचे

विवेकानंद कॉलेज,कोल्हापूर

(अधिकारप्रदत्त स्वायत्त संस्था)

गृहविज्ञान विभाग

गृहविज्ञान विभागाअंतर्गत दिनांक 30.09.2024 रोजी सेमिनारसाठी गृहविज्ञान विभागातील बी.ए.3 चे उपस्थित विद्यार्थी

अ.क्र	रोल नंबर	विद्यार्थ्यांची नावे	सही
1	4911	ऋतिका कुमार कांबळे	RKK
2	4912	भाग्यश्री रणजीत खांडेकर	B.R.khandekar.
3	4914	श्रावणी राजाराम पाटील	[illegible]
4	4913	प्राजक्ता कुंडलिक पडवळ	P.K.Padawal
5	4930	निशा अमर बजागे.	[illegible]
6	4909	विवेक राजाराम कुरे	[illegible]
7	4908	ऋतुजा राजेंद्र भोसले	RRB

VIVEKANAND COLLEGE KOLHAPUR (Empowered Autonomous) ESTD JUNE 1964

डॉ. यु.एस .खोत

विभाग प्रमुख
गृहशास्त्र विभाग,
विवेकानंद कॉलेज कोल्हापूर.
(अधिकारप्रदत्त स्वायत्त)

गृहविज्ञान विभाग

अहवाल लेखन

सेमिनार

- कार्यक्रमाचे ठिकाण : विवेकानंद कॉलेज कोल्हापुर (अधिकारप्रदत्त स्वायत्त संस्था) ,
- दिनांक व वार : सोमवार ३०/०९/२०२४
- वेळ : सकाळी ९. ३० वाजता
- कोर्स नंबर व नाव : IX – मानवी विकास
- सेमिनार विषय : लहान मुलांचा भावनिक विकास
- गृहविज्ञान प्रमुख : श्रीमती डॉ. उर्मिला खोत
- मार्गदर्शक : श्रीमती योगिता पाटील
- तपशील : विवेकानंद कॉलेज कोल्हापुर (अधिकारप्रदत्त स्वायत्त संस्था) गृहविज्ञान विभागातर्फे बी.ए.भाग ३मधील विद्यार्थीनी कु.निशा बजागे व प्राजक्ता पडवळ ह्यांनी दि . ३०/०९ /२०२४ रोजी महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांसाठी लहान मुलांचा भावनिक विकास व कुमारी अवस्थेतील गर्भधारणा या विषयावर सेमिनार सादर केला.यामध्ये त्यांनी त्या विषयांची प्रस्तावना , त्यामध्ये असणाऱ्या समस्या याबाबतमाहिती सांगितली . तसेच विद्यार्थ्यांनी विचारलेल्या प्रश्नांची उत्तरे दिली. सदरच्या सेमिनारकरिता गृहविज्ञान विभागातील विद्यार्थ्यांनी आणि गृहविज्ञान प्रमुख श्रीमती डॉ. उर्मिला खोत, श्रीमती सई पाटील, मार्गदर्शका श्रीमती योगिता पाटील उपस्थित होत्या

डॉ . यु . एस . खोत

विभाग प्रमुख
गृहशास्त्र विभाग,
विवेकानंद कॉलेज कोल्हापूर.
(अधिकारप्रदत्त स्वायत्त)

www.youvaworld.com
Date : Page :
Topic :

विवेकानंद कॉलेज कोल्हापूर

अधिकारप्रदत्त स्वायत्त.....

गृहविज्ञान विभाग

2024-25

सेमिनार विषय - उत्तर बाल्यावस्थेतील भावनिक विकास

सादरकर्ती :- कु. निशा अमर बजागे

रोल नंबर :- 4930

मार्गदर्शक :- श्रीमती. योगिता पाटील

गृहविज्ञान प्रमुख :- डॉ. ऊर्मिला खोत

VIVEKANAND COLLEGE KOLHAPUR
ESTD
JUNE
1964
(Empowered Autonomous)

पूर्वबाल्यावस्थेमध्ये बालकाचा भावनाविष्कार बराचसा मुक्त वा स्वैर असतो. मात्र आता मित्रमंडळाचा प्रभाव जसजसा वाढू लागतो तसतसा मित्रांच्या उपस्थितीमध्ये विशेषतः असुखद भावनांचा अविष्कार खूपच नियंत्रित स्वरूपात करण्याचा प्रयत्न बालके करताना. याचे कारण स्वैर अविष्कार केल्यास सामाजिक अस्वीकाराची भीती असते याचे अनु उदा. मुले घरात प्रकार व प्रकटरीत्या भावना व्यक्त करताना काळज्या, औत्सुक्य, स्नेह यांचा समावेश होतो. तर मुलींना मुलांपेक्षा भीती, काळजी व स्नेह व अनुभव जास्त येतो. कारण त्या त्यांच्या लैंगिक भूमिकेशी निगडीत असतात.

अतिवर्धित भावनिकता

या वयात बहुसंख्या बालकाना वारंवार तीव्र भावानुभव येतो. बहुधा या भावना असुखद असल्यामुळे त्यांचे संतुलन वारंवार ढळते. परिणामी मुले अधिक त्रासदायक वागतात. बहुधा समूह जीवनात येणाऱ्या नवनव्या अडचणी व अनुभवांमुळे हे घडते तथापि सर्वसाधारणपणे पौगंडाच्या तुलनेत हा काळ भावनिक दृष्ट्या शांततेचा असतो कारण (1) मोठ्या मुलांच्या भूमिका अधिक स्पष्ट असतात आणि त्यांना ठाऊक ही असतात (2) खेळ व क्रीडा त्यांच्या दडपलेल्या भावनांना वाट मोकळी करून देतात. आणि (3) त्यांच्या कौशल्यांचा विकास होतो त्यामुळे तुलनेने वैफल्य कमी असते.

VIVEKANAND COLLEGE KOLHAPUR ESTD JUNE 1964 (Empowered Autonomous)

भावनिक विरेचन (Emotional Catharsis)

याच काळात बालकांना भावनिक विरेचनाच्या आवश्यकतेची देखील जाणीव होते. भावनिक नियंत्रणामुळे त्यांना खिन्नतेच्या ग्रस्ततेचा व दबलेल्या मानसिक तणावाचा अनुभव येत असतो. हा ताण कमी करण्यासाठी ती नाना प्रकारे प्रयत्न

करतात. रडणे हा तसा सोपा उपाय : परंतू रडण्यामुळे आपण आपण बालिश ठरतो हे त्यांच्या लक्षात येते म्हणून व्यायाम भरपूर परिश्रम घडतील असे खेळ खेळणे मनमुराद हसणे अशा समाजमान्य मार्गांचा अवलंब करायला ती आपणाहून शिकतात तर काही जणांना जिवलग मित्र मिळतात आणि मग मित्रापाशी मन मोकळे करण्यातले फायदे त्यांच्या लक्षात येतात.

भावनांचे नियंत्रण - (Emotional Control)

बालकाच्या व्यक्तिगत आणि सामाजिक समायोजनावर भावनांचा प्रभाव पडतो. हे आपण यापुर्वी पाहिले आहे. भावना निर्माण झाल्यानंतर व्यक्तीच्या शरीरामध्ये अनेक प्रकारचे होते यामध्ये अंत स्त्रावी ग्रंथींच्या काम करण्याच्या गतीमध्ये वृद्धी येते. भावनेचा बालकाच्या शारिरीक व मानसिक स्वास्थावर परिणाम होतो. त्यामुळे भावनेवर नियंत्रण ठेवणे आवश्यक ठरते. नियंत्रण म्हणजेच भावनेचा उपयोग योग्य दिशेने होणे. भावनेचे प्रगटीकरण नियंत्रण प्रगटीकरण योग्य प्रमाणात करणे होय.

मानसशास्त्रज्ञांनी भावनावर नियंत्रण ठेवण्याकरिता खालील पद्धती सांगितल्या आहे.
① दमन ② विरेचन ③ मार्गपरिवर्तन ④ उदात्तीकरण ⑤ प्रकटीकरण ⑥ उद्योगशीलता

VIVEKANAND COLLEGE KOLHAPUR (Empowered Autonomous) ESTD JUNE 1964

① दमन (Repression) -

यामध्ये बालकात निर्माण होणाऱ्या भावना दडपून टाकल्या जातात. उदा. कौमार्यावस्थमध्ये उत्पन्न होणारी काम-भावना प्रगट न करता आतल्या आत दडपणे. बाल्यावस्थेमध्ये बालक आपल्या भावना कृतीतून व्यक्त करतो. वाढत्या वयानुसार तसे करणे बालकाला शक्य नसते बऱ्याच भावनेच्या प्रगटीकरणाला समाजमान्यता मिळत नाही. त्यामुळे लहानपणापासूनच

भावना इडपण्याचे शिक्षण बालकाला दिले जाते. उदा. बाल्यावस्थेमध्ये आनंद व्यक्त करताना उड्या मारणे, टाळ्या वाजविणे यासारखी कृती केली जाते. तर राग व्यक्त करताना उड्या मारणे टाळ्या वाजविणे यासारखी कृती तर राग व्यक्त करताना हाती येईल ती वस्तू फेकतो. मोठे झाल्यानंतर व्यक्ती आपल्या भावना प्रत्यक्षपणे प्रगट करू शकत नाही.

② विरेचन (catharsis)

विरेचनाद्वारे निर्माण होणाऱ्या तीव्रभावनांना वाट करून दिली जाते. ती भावना मनातून काढून टाकली जाते. त्यामुळे बालकांच्या मनावरील भावनांचे दडपण कमी होते. लहान मुलांना येणारा राग वस्तू फेकून, खेळून तोडून व्यक्त केला जातो. राग कृतीतून व्यक्त केल्याने भावनिक संतुलन राखण्यास मदत होते.

③ मार्गपरिवर्तन (Redirection)

यामध्ये भावना व्यक्त करण्याचा मार्ग बदलला जातो. भावनांना वळण लावण्याकरिता हा मार्ग उत्तम ठरतो. बालकाच्या भावना प्रगट मार्ग अयोग्य असल्यास व बालकातील विशिष्ट भावनेचे प्राबल्य लक्षात घेऊन भावनेला वळण लावले जाते योग्य मार्गदर्शन केले जाते. बालकाला भीती वाटल्यास अनाथी कशी आहे.

④ उदात्तीकरण (sublimation)

बालकामध्ये अस्तित्वात असलेल्या भावनांचा अभ्यास करून त्यांचे रूपबदलविणे म्हणजे उदात्तीकरण होय. बालकामध्ये सहकार्य मदतीची भावना असल्यास N.C.C गाईड यामध्ये प्रवेश देणे. आक्रमक वृत्ती असल्यास पोलिसखाते, सैन्य, यामध्ये प्रवेश देणे. दिल्यास बालकांच्या या भावनेला योग्य वळण लागणे.

VIVEKANAND COLLEGE KOLHAPUR ESTD JUNE 1964

⑤ प्रकटीकरण (Expression)

मनामध्ये निर्माण होणाऱ्या भावना मोकळेपणाने व्यक्त करण्यामुळे मनावरील भावनिक दडपण कमी होते. या करिता घरातील सदस्यांमध्ये एकमेकांबद्दल विश्वास, सहानुभूती व चांगली वातावरण असावे लागते. भावना प्रगट झाल्यामुळे बालकांच्या भावनिक विकासात चांगला होण्यास मदत करते.

⑥ उद्योगशीलता (Industriusness) -

बाल्यावस्थेमध्ये भावना तीव्र असल्याने प्रगटीकरण लवकर होते. त्यामुळे बालकाला सतत कामात गुंतवून ठेवल्यास भावनांची तीव्रता कमी होते. मन खेळ, काम, धंदा यामध्ये गुंतवुन ठेवल्यास भावनांना योग्य वळण लागते. मन विचलित होत नाही व भावनेवर नियंत्रण मिळविता येतो.

VIVEKANAND COLLEGE KOLHAPUR (Empowered Autonomous) ESTD JUNE 1964

संदर्भसूची

पुस्तकाचे नाव - वैकासिक मानसशास्त्र - मानव विकास

लेखक - खसोणे शशिकांत (2014) अथर्व पब्लिकेशन

पुस्तकाचे नाव - वैकासिक मानशास्त्र

लेखक - बोरूडे, कुमठेकर, देसाई, गोळविलकर 2005 पुणे विद्यार्थी गृह प्रकाशन, सदाशिव पेठ पुणे

VIVEKANAND COLLEGE KOLHAPUR (Empowered Autonomous) ESTD JUNE 1964

Rajdhani
DATE / /

विवेकानंद कॉलेज कोल्हापूर
अधिकार प्रदत्त स्वायत्त ....

गृहविज्ञान विभाग
2024-25

सेमिनार विषय - कुमारीअवस्थेतील गर्भधारणा

सादरकर्ती - कु. प्राजक्ता कुंडलिक पडवळ

रोल नं - 4913

मार्गदर्शक - श्रीमिती योगिता पाटील

गृहविज्ञान प्रमुख - डॉ. उर्मिला खोत

VIVEKANAND COLLEGE KOLHAPUR
(Empowered Autonomous)
ESTD
JUNE
1964

Lucky Page No.:
Date : / /

- कुमारी अवस्थेतील गर्भधारणा :

- विवाहपूर्व लैंगिक संबंध
संपूर्ण जगभरात किशोरांकडून लैंगिक वर्तन किंवा कृती वेगवेगळ्या होताना दिसतात. पाश्चात्य देशात विशेषता मुलींमध्ये विवाहपूर्व लैंगिक संबंध ही सर्वसामान्य बाब झाल्याने दिसून येते. अमेरिकेतील 1950 च्या माध्यम 18 वर्षाच्या चारपैकी 1 मुलिने लैंगिकतेचा अनुभव घेतल्याचे नमुद केले. आज हे प्रमाण नमुद केले. आज हे प्रमाण मुलींच्या बाबतीत जवळजवास 68 टक्केपर्यंत दिसून येते. इंडिया टुडे एसीनिल्सन ओ. आजी मार्गच्या सर्वेक्षणानुसार चारपैकी एक शहरी भारतीय स्त्री विवाहपूर्वी 18 ते 30 या वयोगटात लैंगिकतेचा अनुभव घेतलेले आढळते.

- लवकर मुले मुली लैंगिक अनुभव घेण्यात का मडकतात. याची कारणे पुढील प्रमाणे :

1) कुतुहल व जिज्ञासा
2) मुलीवर लैंगिक संबंधाबाबत टाकलेली दडपण
3) तीव्र लैंगिक इच्छा व भावना
4) प्रेमभावणेचे रूपांतर म्हणून लैंगिक संबंध वर्तन
5) संततीप्रतिबंध साधनांची मुबलकता व सहज उपलब्धता
6) प्रसारमाध्यमांद्वारे दर्शविले जाणारे अवास्तव असे लैंगिकतेचे दर्शन. भारतीय संस्कृतीचा ठेवा अनेक देशांत आहे आपल्या संस्कृतीच्या सांस्कृतीचा मुल्यांचा ठेवा जोपासने कार्य प्रत्येकाची आहे.

VIVEKANAND COLLEGE KOLHAPUR (Empowered Autonomous) ESTD JUNE 1964

कुमार अवस्थेतील गर्भधारणा :

२० वर्षापेक्षा कमी वयात मुलींचा गर्भधारणेचा कालावधी पूर्ण होणे म्हणजेच कुमारी अवस्थेतील गर्भधारणा होय. म्हणजे २० वर्ष पूर्ण होण्याच्या आधीच मुलगी प्रसूत होणे होय. काही वेळा या वेळा या मुलींचा विवाह देखिल झालेला नसतो. तरी त्यांच्या पालकत्व येते. याला कुमारमाता म्हणतात.

भारतात देखील कुमार मातांचे प्रमाण वाढत आहे. समाजाच्या दृष्टीने विवाहपूर्वी बाळ जन्माला येणे हे अयोग्य आहे तसेच भारतातील ग्रामीण भागात मुलींची लवकर लग्ने केली जातात त्यामुळे 14 ते 15 च्या दरम्यान गर्भधारणा होताना दिसते. गर्भनिरोधक साधनांचा वापर वाढल्याने कुमारावस्थेतील गर्भधारणेचे प्रमाण दुरगामी परिणाम आहेत. यामुळे कुमारी माता व तिच्या आपल्यावर मानसशास्त्रीय व वैद्यकीय परिणाम संभवणे यांना सामाजिक पाठींबा मिळत नाही. तसेच दारिद्र्यात जीवन जगावे लागते. तिच्यात परिपक्वता नसते. बालसंगोपणाची कौशल्ये नसतात. तसेच बाळाच्या बाबतीत विचार केल्यास जन्माला आलेले बाळ हे अकालपक्व व कमी वजनाची असून जन्मतः तक्रारी सुरू राहतात या सर्व गंभीर परिणामांचा विचार करता किशोराव-स्थेतिल पालकत्व सर्वार्थाने अयोग्य आहे.

VIVEKANAND COLLEGE KOLHAPUR (Empowered Autonomous) ESTD JUNE 1964

Rajdhani
DATE / /

संदर्भसूची

पुस्तकाचे नाव - वैकासिक मानसशास्त्र - मानव विकास

लेखक - खलागे शशिकांत (२०१५), अथर्व पब्लिकेशन,

पुस्तकाचे नाव - वैकासिक मानशास्त्र

लेखक - बोरुडे, कुमठेकर, देसाई, गोळविलकर (2005), पुणे विद्यार्थी गृह प्रकाशन, सदाशिव पेठ, पुणे

VIVEKANAND COLLEGE KOLHAPUR
ESTD JUNE 1964
(Empowered Autonomous)